

Türkiye seçimleri öncesinde siyasi anlaşmazlık

Vaka özeti

Gözetim Kurulu, üç Türk medya kuruluşunun, bir siyasetçinin başka bir siyasetçiyle kamusal alanda yüzleşirken ve "İngiliz uşağı" (servant of the British) terimini kullanırken çekilmiş görüntülerinin yer aldığı benzer birer video içeren gönderilerini kaldırma yönünde Meta'nın başta vermiş olduğu kararları bozmuştur. Kurul, söz konusu terimin Meta'nın ilkeleri kapsamında nefret söylemi olmadığını tespit etmiştir. Dahası, Meta'nın bu içeriğe "haber" olarak izin vermemiş olması ya da kamusal haber değeri taşıma istisnasını uygulamamış olması, haber kuruluşlarının kamuyu ilgilendiren meseleleri özgürce haberlere taşımalarını zorlaştırmıştır. Kurul Meta'ya, karalama ifadelerinin haberler bağlamında izin verilen kullanımı hakkında bir istisna oluşturmasını ve bunu kamuya açıklamasını tavsiye etmektedir.

Vakalar hakkında

Kurul bu vakalarda, üçü de bağımsız Türk medya kuruluşları tarafından paylaşılmış; ikisi Facebook'ta ve biri Instagram'da olmak üzere üç gönderiyi göz önünde bulundurmaktadır. Bu gönderiler, Türkiye'deki Şubat 2023 depremlerinin sonrasında iktidar partisinin eski bir Milletvekilinin ana muhalefet partisinin bir üyesiyle yüzleştiği görüntülerin yer aldığı benzer birer video içermektedir. Yaşanan depremlerin, Türkiye seçimleri öncesinde oy kullanma davranışlarını önemli biçimde etkilemesi beklenmekteydi.

Videoda muhalefetin kilit isimlerinden İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu depremden en ağır hasar alan şehirlerden birini ziyaret ederken eski bir Milletvekili kendisiyle yüzleşmekte, kendisi için "şov yapıyor" (showing off) demekte, ona "İngiliz uşağı" (servant of the British) şeklinde hitap etmekte ve "İstanbul'una bak" (return to your Istanbul) demektedir. Hem herkese açık yorumlarını gönderenler hem de konunun uzmanları, "İngiliz uşağı" sözcük öbeğinin Türkçede Britanya'nın veya genel olarak Batının "çıkar ve menfaatleri için çalışan kişi" anlamında kullanıldığını teyit etmektedir.

Meta, üç gönderiyi de karalama ifadelerini yasaklayan Nefret Söylemi ilke kuralını ihlal ettiği gerekçesiyle kaldırmıştır. Her bir vakadaki gönderilerin birkaç kez insan incelemesinden

geçmesini sağlayan çapraz kontrol dahil olmak üzere Meta'nın hata önleme sistemlerinin birkaçı devreye alınmış olmakla birlikte, sonuç olarak içerik geri yüklenmemiştir.

Bu üç hesaptaki gönderiler, kaldırılmadan önce toplamda 1.100.000 defadan fazla görüntülenmiştir.

Üç kullanıcıya da Nefret Söylemi Topluluk Standardını ihlal ettikleri bildirilmiş ancak tam olarak hangi kuralı ihlal ettikleri söylenmemiştir. Dahası, medya kuruluşlarının ikisinin hesaplarına özellik sınırlamaları uygulanmış; bu nedenle biri 24 saat boyunca yeni içerik oluşturamamış, bir diğeri ise üç gün boyunca canlı yayına geçme olanağını kaybetmiştir.

Kurul bu vakaları tespit ettikten sonra, Meta "İngiliz uşağı" teriminin aslında karalama ifadeleri listesinde olmaması gerektiğine karar vermiş, başta vermiş olduğu kararların yanlış olduğunu belirlemiş ve içeriği geri yüklemiştir. Bundan bağımsız olarak Meta'nın seçimler öncesinde Türkiye için karalama ifadeleri listesi üzerinde yürüttüğü yıllık denetim sonucunda, "İngiliz uşağı" terimi Nisan 2023'te bu listeden kaldırılmıştır.

Önemli bulgular

Bilgilerin haberlere taşınması açısından medyanın rolü, dijital ekosistemin tamamında kritik önem taşımaktadır. Kurul, üç gönderinin kaldırılmasının, Türk medya kuruluşlarındaki bireylerin haklarına ve hedef kitlelerinin bilgiye erişim haklarına getirilen gereksiz ve orantısız bir kısıtlama olduğu sonucuna varmıştır. Dahası, Meta'nın bu vakalarda aldığı önlemler, üç kuruluşun ikisinin hesaplarında özellik sınırlamalarının geçerli olduğu süre boyunca haberlerini özgürce paylaşmasını zorlaştırmıştır. Depremler ve yaklaşan seçimler bağımsız yerel haberlere erişimi bilhassa önemli hale getirdiğinden, bu durumun etkisi ciddi şekilde hissedilmiştir.

Kurul, insanlara "korunan özelliklerine" dayalı olarak saldırmaması nedeniyle, "İngiliz uşağı" teriminin Meta'nın ilkeleri kapsamında nefret söylemi olmadığı görüşündedir. Videolardaki kamusal alandaki yüzleşme, rakip siyasi partilerin siyasetçileri arasındadır. Kullanılan terim Türkiye'de geçmişten beri siyasi eleştiri işlevi gördüğünden, seçim bağlamında kamuyu önemli ölçüde ilgilendiren bir mesele hakkındaki siyasi bir konuşmadır.

Meta terimi bir karalama ifadesi olarak doğru bir şekilde belirlemiş olsa bile kamu yararı değeri nedeniyle içeriğe yine de izin verilmesi gerekirdi. Kurul, bu üç gönderinin haber değeri taşıma istisnası kapsamında değerlendirilmeleri için Meta'nın Temel İlke Ekibi'ne iletilmemiş olmasından endişe duymaktadır.

Meta'nın ilkeleri, kullanıcının niyetinin net olması şartıyla, insanların bunlar hakkında farkındalık yaratmak üzere nefret söylemi ve karalama ifadeleri paylaşmasına da izin vermektedir. Meta, bu vakalara verdiği yanıtlarda şuna açıklık getirmiştir: "bir haberin farkındalık yaratma niteliği taşıması için başka birinin nefret söylemi veya karalama ifadesi kullandığını yeniden ifade etmek yeterli değildir. Bunun yerine, ek bağlama ihtiyaç duyarız." İçerik nötr bir açıklamayla paylaşıldığından ve bu da yeterli bağlam olarak değerlendirilmeyeceğinden, bu vakalardaki medya kuruluşlarından hiçbiri nitelikli olarak görülmemiştir. Anlatılan asıl haber, siyasetçinin videoda bu terimi kullanmış olması değildir. Dolayısıyla bunu izah etmeye veya kınamaya odaklanan bir açıklama metni anlamlı olmayacaktır. Asıl haber bundan ziyade, deprem yanıtı bağlamında siyasetçiler arasında yaşanan anlaşmazlıktır.

Kurul son olarak, Meta'nın nefret söylemi hakkında haber yapılmasına izin vermesi ve bunu kamuya açıklaması gerektiği görüşündedir. Bunun gazetecilik bağlamındaki "habercilik" ile "farkındalık yaratma" arasında ayırım yapan bağımsız bir istisna kapsamında olması ideal olacaktır. Anlaşıldığı kadarıyla Meta'nın dahili rehberliği, şu anda kullanıcılara herkese açık bir şekilde iletilenlerden daha geniş istisnalara izin vermektedir. Bu bilgiler, haberin ana odak noktasının karalama ifadesi olmadığı durumlar dahil olmak üzere, medya kuruluşlarının kamuyu ilgilendiren bir meselede üçüncü taraflarca karalama ifadelerinin kullanıldığı olaylar hakkında haber yapmasına yardımcı olması açısından bilhassa önemli olacaktır. Bu bilgiler değerlendirilirken, medya kuruluşlarının ve gazetecilikle uğraşan diğer kişilerin güncel olaylar hakkında tarafsız bir şekilde haber yaparken her zaman "farkındalık yaratma" niyetini belirtmeyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Gözetim Kurulunun kararı

Gözetim Kurulu, Meta'nın üç gönderiyi de kaldırma yönünde başta vermiş olduğu kararları bozmaktadır.

Kurulun Meta'ya tavsiyeleri şu yöndedir:

1. Bir dışlama ve/veya göz korkutma atmosferi oluşturmadığı sürece, gazetecilik bağlamında bu tür karalama ifadeleri içeren haberleri özellikle de seçim bağlamında açıkça korumak üzere Nefret Söylemi Topluluk Standardını revize etme. Bu istisna herkese açık olmalı, "farkındalık yaratma" istisnasından ayrı olmalı ve bu tür içeriklerin nasıl bağlama oturtulması gerektiğini başta medya olmak üzere tüm kullanıcılara net bir şekilde açıklamalıdır. Ayrıca İngilizce dışındaki diller başta olmak üzere, gazeteciliğin saygınlığının korunması amacıyla moderatörlere uygun eğitim verilmelidir.
2. Karalama ifadelerinin ne zaman kullanılabileceğine daha fazla netlik sağlamak amacıyla, Nefret Söylemi Topluluk Standardında her bir istisna için açıklayıcı örneklerle birlikte daha net açıklamalara yer verme.
3. Karalama listelerine yanlışlıkla eklenen terimleri tespit etmek ve kaldırmak amacıyla, 2023'ün geri kalanında ve 2024 yılının başlarında seçimlerin yapılacağı ülkeler için bu listelerin denetimlerini hızlandırma.

* Vaka özetleri sadece vakaya genel bakış niteliğindedir ve emsal oluşturmaz.